

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Рівне – 2008

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Гон М.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
2. **Канцелярук Б.І.** – д. політ. н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
3. **Киридон А.М.** – д.іст. н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету.
4. **Круглашов А.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
5. **Макаренко Є.А.** – д. політ. н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
6. **Постоловський Р.М.** – к. іст. н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Терешко Ю.М.** – к. іст. н., доцент, завідувач кафедри політології та соціології Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Тихомирова Є.Б.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету (заступник головного редактора).
9. **Троян С.С.** – д. іст. наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та країнознавства Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету.
10. **Шеретюк В.М.** – к. іст. н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Ярош Б.О.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри теорії та історії політичної науки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Відповідальний редактор – к. політ. н., доцент **Черній А.Л.** (Рівненський державний гуманітарний університет)

Друкуються за рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету.
Протокол №5 від 28 грудня 2007 р.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторів статей можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тихомирова Є.Б.	5	ПР-забезпечення діяльності Організації Об'єднаних Націй
Черній В.А.	23	Політичний чинник наукового співробітництва Північноатлантичного Альянсу на початку ХХІ ст.
Герасимчук Т.Ф.	29	Міжнародна міграція та проблема національної безпеки держав
Алієв М.М.	38	Транспортна політика ЄС і місце в ній транспортних коридорів і проектів
Дубей В.І.	44	Впровадження екологічних стандартів „євро” в Україні як необхідність євроінтеграційних процесів

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Черній А.Л.	54	Теоретичні показники кризовості суспільних систем
Хаврук І.А.	57	Інститут референдуму в системі соціалістичної демократії
Парфенюк В.М.	66	Особливості формування політичної стратегії України в сфері інформаційного суспільства
Кириленко О.М.	82	Функції та дисфункції політичних інститутів українського суспільства на сучасному етапі
Наумов А.С.	100	Інститут президента в Росії: місце у політичній системі
Терешко Ю.М.	107	Стан „свободи слова” у посттоталітарній Росії В.Путіна
Луценко К.В.	119	Політична реклама в період парламентських виборів в Україні: проблеми та досягнення
Христюк Т.А.	125	Соціологічні підсумки парламентських виборів 2007 року

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ. МІЖКОНФЕСІЙНІ ВЗАЄМИНИ

Троян С.С.	131	Концептуально-методологічний аспект дослідження національної толерантності в сучасній Україні
------------	-----	---

Киридон А.М.	135	Релігійна ситуація в сучасній Україні: історико-політологічний аспект
Монолатій І.С.	143	Галицька і буковинська ідентичності за імперської доби: феномени, характеристики, етнічний простір
Гон М.М.	153	Зовнішньополітичні корелянти міжетнічної взаємодії в Західній Україні міжвоєнного періоду

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Мисан-Мілясевич В.В.	162	Причини виникнення міжнародного тероризму як проблема політологічних досліджень
Лесняк В.Ю.	166	Інституційний вимір іспанського переходу до демократії
Ларькіна Л. М.	175	Специфіка функціонування пропорційної виборчої системи в Україні
Семенюк Т. Ю.	179	Фінансові ресурси політичних партій
Мартинчук І.І.	186	Основні напрями політичної діяльності Р.Шустера
Валюх Л.І.	198	Гельголандсько-занзібарський договір: політична оцінка в британському парламенті

РЕЦЕНЗІЇ

Гон М.М.	207	„Чужий” в „обіймах” націоналізму й етнічного насильства (Рец.: Alexander Victor Prusin. Nationalizing a Borderland. War, Ethnicity, and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914-1920. – The University of Alabama Press, 2005)
Гон М.М.	212	Західноукраїнські сюжети взаємодії іншостей модерної доби (Рец.: Монолатій І. Особливості міжетнічних взаємин у західноукраїнському регіоні в Модерну добу. Монографія. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007)
Відомості про авторів	216	

поглиблення процесу перетворення російської республіки з напівпрезидентською на „суперпрезидентську”, в якій глава держава займає домінуюче становище не лише у виконавчій, але й по відношенню до інших гілок державної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Жилинский С.Э. Наш Президент. Как он правит и как его избирают. – М.: Норма, 2004. – 104 с.
2. Конституция РФ. - М.: АСТ: Астрель, 2006. - 158 с.
3. Лихтенштейн А.В. Политические партии и российский президентализм: границы применения теории // Политическая наука. – 2003. - № 1. – С. 13-32.
4. Саква Р. Путин: выбор России / Вступ. Ст. А.Чубарьяна; пер. с англ. В.Львова, В.Яковлева. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 480 с.
5. Стасюк Ю.Є. Інститут президентства в контексті досвіду України та Росії: Дис. ...канд. політ. наук.: 23.00.02 / КНУ ім. Т.Шевченка. - К., 2001. - 179 с.
6. Стасюк Ю.Є. Характерні ознаки російської системи державної влади // Стратегічна панорама. - 1999. - № 1-2. - С. 77-84.

УДК 32 (470+571)

Терешко Ю. М.

СТАН “СВОБОДИ СЛОВА” У ПОСТТОТАЛІТАРНІЙ РОСІЇ В. ПУТІНА

*Пам'яті загиблих російських журналістів присвячується
“Я не поділяю Ваших переконань
але готовий віддати життя за те,
щоб Ви могли їх висловлювати”
Ф.М. Аруе (Вольтер)*

Актуальність проблеми зумовлена деструктивними змінами, які відбулися в інформаційному просторі Росії з приходом до влади президента В.Путіна. У статті зроблена спроба на конкретних прикладах довести закономірність згортання демократичних свобод, перш за все, свободи слова в умовах відновлення поліційно-імперської держави, влада якої нетерпимо ставиться як до внутрішньої критики незалежних ЗМІ і політиків, так і до самостійної позиції країн-сусідів і особливо України.

Мета статті – редставлення позиції не стільки самого автора, скільки авторитетних російських та українських журналістів-експертів та окремих російських політиків щодо згортання демократичних здобутків 1990-х рр. періоду президентства Б.Єльцина, неможливості і небезпечності

об'єктивно висловлювати опозиційні погляди в російській пресі і на телебаченні.

У статті використано і проаналізовано переважно українська періодика, яка різнопланово відображає дану проблему. Разом з тим, представлена позиція деяких російських політиків (Г.Явлінського і А.Дугіна та ін.) з діаметрально протилежними поглядами щодо стану громадянських прав і свобод в процесі відновлення російської ліберальної імперії.

За все у своєму житті доводиться платити. Проте найбільшу і найстрашнішу ціну сплачують ті журналісти, політики, інтелектуали, котрі наважуються іти проти системи. Системи беззаконня, всюдозволеності влади, тотальної сваволі корумпованих чиновників і силових структур, яка продовжує існувати на пострадянському просторі, в республіках СНД і особливо у Росії.

Сучасна Росія вже міцно утвердилась у числі країн, найбільш небезпечних для журналістів.

У щорічній доповіді міжнародного Комітету із захисту журналістів, яка опублікована наприкінці минулого року, Росія названа як “третя! найбільш небезпечна для журналістів країна світу за останні 15 років, що поступається тільки охопленим війною Іраку і Алжиру”. Відповідно офіційних даних, зібраних цією авторитетною міжнародною організацією, починаючи з 1992 року у РФ були вбиті, або ж закатовані до смерті як мінімум 42 представники ЗМІ. Більшість з них стали жертвами замовних вбивств. Абсолютна більшість цих злочинів не розкриті і навряд чи будуть колись розкриті.

Офіційна статистика комітету говорить про 13 російських журналістів, які загинули у цій країні починаючи з 2000 року. Однак насправді пропали безвісті, або пішли з життя за нез'ясованих обставин значно більше репортерів. Якщо слідчі не можуть або не хочуть встановити зв'язок між насильницькою смертю журналіста і його професійною діяльністю, то ім'я репортера не вноситься у список загиблих на “бойовому посту”. За даними Співки журналістів Росії і Російського Фонду Гласності, за останні 10 років країна втратила 250 російських журналістів! [17, С.59]. Таким чином Кремль веде неоголошену війну проти незалежних працівників ЗМІ, знищуючи їх або фінансово, або морально, або ж фізично.

7 жовтня 2006 року у під'їзді власного будинку розстріляно провідного оглядача “Новой газеты” Анну Політковську. Слідство триває досі. Незважаючи на пильну увагу світової демократичної спільноти до цього резонансного вбивства, його замовники так і не були встановлені. Подібна безкарність злочинців може і надалі використовуватись владою як засіб залякування, погроз і тиску на незалежних журналістів.

“Ми швидко падаємо у радянську безодню, в інформаційний вакуум, який спричиняє смерть від нашого невідання. Нам залишається тільки

Інтернет, де доступ до інформації вільний. Для інших, котрі хочуть працювати журналістами, це означає цілковиту покірність Путіну. Інакше тебе чекає смерть, куля, отрута або суд – усе залежить від того, що визнають за потрібне наші спецслужби, вірні пси Путіна”, – писала незадовго до своєї загибелі нескорена російська журналістка.

Тим часом побічним доказом на користь розповсюдженої у російській незалежній пресі версії про те, що журналістку вбили люди прокремлівського ставлення В. Путіна (далі – ВВП) прем’єра Чечні Рамзана Кадірова, є остання стаття Політковської, надрукована у її “Нової газеті” ([http:// novaagazeta.ru](http://novaagazeta.ru)). На сайті цього російського видання додано фото та відео з архіву Політковської, які ілюструють жорстокі катування мирних громадян силовиками. Остання стаття Анни Політковської “Назначаю тебя террористом” залишилась незавершеною, адже вона мала побачити світ 9 жовтня. Цю статтю журналістка анонсувала в останньому у своєму житті публічному виступі у прямому ефірі – 5 жовтня на радіо “Свобода”. Через 2 дні Анни не стало.

У статті Анна переконливо стверджує, що в замовних так званих терористичних судових справах звинувачуються у тероризмі в Чечні не реальні бандити, а люди, яких призначає тамтешня влада. “Практика” призначення у терористи” не просто витіснила на початок 2006 року справжню антитерористичну боротьбу, вона сама по собі стала відтворювати бажання помститися потенційних терористів – писала А. Політковська. - Прокуратура і суди працюють на політичне замовлення і у гонитві за приємною Кремлю (і особисто ВВП – прим. автора) антитерористичною звітністю, кримінальні справи “печуться як млинці”. Жахливі свідчення очевидців про мордування “кадіровцями” жертв, аби ті зізнались, що воювали проти федеральних військ чи готують теракти, є на плівках, які надала редакції Анна Політковська.

Будучи сміливою і високоморальною журналісткою Аня постійно їздила у зону бойових дій і концентраційні табори біженців у Дагестані, Інгусетії, Чечні. Ризикуючи власним життям, намагалась захистити права закатованих і зґвалтованих місцевими силовиками мирних чеченців. 25 жовтня 2002 року брала участь у переговорах з чеченськими терористами, котрі захопили 700 заручників у театрі на Дубровці в центрі Москви, намагаючись врятувати невинних людей. Звичайно такої “зухвалої поведінки” ані ВВП, ані ФСБ Росії пробачити їй не могли.

У вересні 2004 року під час страшної трагедії у бесланській школі, яку організували російські спецслужби за пасивної участі бойовиків, Анну Політковську отруїли на борту літака, що прямував до Беслану. А її колегу журналіста Костянтина Бабицького заарештували. Було зрозуміло, що це отруєння було здійснене з метою втримати журналістку подалі від місця трагедії. Сценарій отруєння російської журналістки до болі нагадує спецоперацію, яку провели також у вересні (5.09.) того ж 2004 року! агенти

спецслужб на дачі заступника голови СБУ генерал-майора В. П. Сацюка, коли було отруєно кандидата у Президенти України В. Ющенко. На думку експертів і в першому, і в другому випадку мова йшла про діоксин, який міг зберігатись у спецлабораторіях ФСБ Росії, а раніше КДБ СРСР. Замах на своє життя А. Політковська охарактеризувала як “ліквідацію з поля” з метою не дати їй здійснити власний план врегулювання ситуації у Беслані мирним шляхом.

Справжня російська “Матір Тереза” Аня постійно займалась правозахисною діяльністю за що була нагороджена Всесвітньою премією, організації “Міжнародна амністія”, за що була жорсткою знищена російським неоімперським режимом на чолі з ВВП.

Після смерті Ані залишились сиротами двоє її дітей – дочка Віра та син Ілля.

Коментуючи це вбивство, Г. Явлінський заявив: “Це абсолютно політичне вбивство. Вона була дуже відомим політичним журналістом. За таке вбивство несе відповідальність особисто президент. За вбивство відомого політичного журналіста, котрий знаходиться у системній опозиції до влади, саме влада несе всю повноту відповідальності” [Новая Газета.-№ 77.-9.10.2006./http// 2006.novayagazeta.ru/nomer/2006/77n-s04/shtml].

Напередодні зустрічі ВВП з лідерами країн ЄС 20 жовтня у Фінляндії, голова Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу закликав глав країн ЄС зайняти жорстку позицію по відношенню до президента Росії, котрий несе особисту відповідальність за блокаду Грузії, за стан розслідування замовного вбивства Анни Політковської.

Поки у Європі і Америці обговорюють проблеми свободи слова і незалежних ЗМІ у Росії, лише в “Новой Гезете” за останні 10 років вбито п’ятьох провідних журналістів (І. Домнікова, Юрія Щекочіхіна, Анну Політковську). Замовники не покарані досі.

Фактично, сьогодні в Росії спецслужби під “чуйним керівництвом великого кормчого” ВВП в рамках так званої “управляемой демократии” відроджується неосталінізм з андропівським обличчям. Залишки НЕПу і олігархічні групи доби псевдемократа Б. Єльцина жорстко контролюються людьми з Луб’янки. Медіа-імперії Гусинського – Березовського повністю знищені як незалежні від диктату Кремля ЗМІ. Самі ж російські олігархи змушені були просити політичного притулку відповідно в уряді Іспанії і Великобританії. Губернатор Чукотки Б. Абрамович змушений зображати відданого ВВП олігарха, активно переводить свої капітали у ту ж Великобританію. Ціннічно знищена найпотужніша приватна нафтогазова корпорація ЮКОС, чії активи були за півціни продані підставним фірмам – одноденкам. А сам власник компанії, колись найбагатший олігарх Росії, Ходорковський, котрий не встиг виїхати за кордон, відбуває строк у колонії суворого режиму. Головна його провина була у тому, що він мав необережність підтримати

демократичну партію „Яблуко” на чолі з Г. Явлінським. І тому керівництво найбільшого монстра-монополіста ринку Газпрому і власне сам уряд Росії перетворились на слухняних маріонеток, останній притулок сексотів і офіцерів ФСБ.

Секрет успіху Путіна, власне як і його українського колеги “двічі несудимого професора”, – це підтримка зазомбованих продажними і слухняними ЗМІ люмпен-пролетарів та людей, які проживають у зонах хронічної економічної кризи, т.зв. депресивних регіонах. Це електорат, котрий часто голосує шлунком, а не розумом, котрий мріє про ковбасу за 2.10 і за низькоякісною андропівською горілкою за 3 крб., сумує за сильною рукою, яка “розкулачить” жадібних олігархів і вгамує корумпованих чиновників. Забуваючи при цьому, що списки “ворогів народу” можуть продовжуватись до безконечності, до повного винищення “Старшим Братом” усіх “підозрілих” і членів їх сімей.

Історія тоталітарного комунізму знайшла логічне продовження вже у 1999 році, коли спецслужби Росії, готуючи ВВП на посаду президента, спочатку підірвали вночі житловий будинок – „Хрущову” в Москві на Каширському шосе. А потім відповідальними за смерть сотень москвичів були призначені, звичайно, чеченські терористи, яких необхідно було “мочить в сортирах”. З цієї жахливої провокації почалась друга чеченсько-російська війна.

Незаперечними “досягненнями” ВВП є збереження псевдоліберальної російської імперії, жорстоке придушення національно-патріотичних рухів у Чечні, Дагестані, Інгусетії, Південній Осетії та ін., знищення незалежної журналістики, взяття під контроль ФСБ стратегічно важливих галузей економіки і торгівлі. На думку провідного експерта тижневика “Свобода” О.Селюка, Путін військово-поліційними заходами “підморозив” Чечню і Росію. Партизанська війна чеченців перейшла у латентну форму, на чолі автономії стоїть напівсуверенний владика Р. Кадиров, котрий відстрілює конкурентів-бойовиків з ворожих кланів... Режим Путіна, перенасичений силовиками, можна назвати поліційно-олігархічним і авторитарним з явними тенденціями тоталітаризму у внутрішній і зовнішній політиці. Його назва “керована демократія” нагадує назву режиму Франсіско Франко, котрий намагався формально лібералізувати Іспанію у 1960-х роках. Росія має всі інститути демократії, але вони не працюють. Автор робить висновок: путінська держава нагадує труп, який має ті ж органи, що і живий організм, але вони мертві, наче ненароджений ембріон. У РФ проходять вибори (у “кращих традиціях” радянсько-брежнєвської доби), але їх результати відомі завчасно, оскільки все вирішено теж завчасно. Є десятки різноманітних телеканалів, але достатньо мати тільки один з них, щоб знати які оцінки будуть давати на інших. Ілюзорне благополуччя побудоване на мінливо-сприятливій енергетично-ціновій кон’юктурі. Сучасна російська економіка – це гігант на “нафтогазових ногах”.

Нафтодолари, що “впали з неба” і газоевро штовхають Росію до будівництва “енергетичної імперії”, до спроб “помацати Європу” не штиком, а газовою трубою, поставити на коліна своїх найближчих сусідів і здійснити геополітичний реванш [15, С. 7].

Відповідальність за подібний стан речей у країні провідний російський реальний опозиціонер-демократ, лідер партії Яблуко Григорій Явлінський покладає на посттоталітарну еліту, яка після розвалу СРСР лише змінила партійну приналежність, але залишилась імперською по суті. “Владні угруповання Росії реалізують власні політичні комплекси; це рештки радянського мислення. У Росії не відбулось зміни політичних еліт, тож нинішню складають комсомольці 60 – 70-х років. Це малоприємне плем’я. Вони при владі хочуть провадити політику обмеженого суверенітету щодо України (як і до практично всіх інших пострадянських республік СНД).

Для євроінтеграції Росії (швидше для повноцінної демократичної системи і громадянського суспільства) потрібні незалежність судової системи, свобода слова і незалежні ЗМІ, свободи людини, чесні і вільні вибори, недоторканість приватної власності, громадянський контроль над спецслужбами і правоохоронними органами, незалежний парламент. У Путіна ж “демократія”, але “інша”. Керівництво Росії вважає, що нинішні проблеми Росії можуть бути вирішені за допомогою авторитарної системи влади. І при владі надалі буде одне й те саме угруповання, незмінний лідер якого і надалі матиме винятковий економічний статус і можливість реалізовувати абсолютно авторитарну політику. Але фундаментальні проблеми – Північний Кавказ, корупцію і олігархічно-монополістичну економіку з безвідповідальною владою – нинішня авторитарна система не вирішує” [19, С. 6]. Проте в одному з Г.Явлінським важко погодитись. Авторитарний російський імперський поліційний режим ВВП заради власного збереження і консервації максимально зацікавлений у продовженні громадянської війни на Північному Кавказі, вбивствах незалежних журналістів і правозахисників, ліквідації не тільки терористів, але самих заручників, отруєні і знищенні опозиційних діячів і звичайних громадян у Москві, Норд-Ості, Києві, Лондоні, тотальному контролі ЗМІ і громадської думки.

Саме тому президент Росії наприкінці липня 2006 року підписав федеральний закон, яким вносяться поправки до Закону “Про протидію екстремістській діяльності”. Віднині екстремістською діяльністю будуть вважатися публічна критика у ЗМІ чиновників усіх рангів та вмотивоване звинувачення депутатів і міністрів у корупції. Зрозуміло, що такий закон спрямований проти опозиції, незалежних журналістів, свободи слова і переконань, засадничих громадянських прав. І тому головним його завданням є розправа з політичними противниками Кремля.

“Цей закон скерований проти залишків вільних російських ЗМІ”, - заявив у інтерв’ю напівлегальній радіостанції “Ехо Москви” розробник

закону про ЗМІ М. Федотов. За наполяганням Кремля, згаданий закон був прийнятий у прискореному режимі 8 липня Держдумою та вже 14 липня Радою Федерацій Росії! Вражаюча оперативність порівняно з майже півторарічною бездіяльністю Конституційного суду і дев'ятимісячною “діяльністю” Верховної Ради України!

“Це повернення сталінського права”, - попередила Спілка журналістів Росії (СЖР). Тепер журналісту за критику центральної чи місцевої влади загрожує ув'язнення терміном до трьох років! Теж саме очікує автора статті чи редактора газети за цитування висловлювань опозиційних політиків, яких влада може віднести до “екстремістських”. Напередодні СЖР звернулася до ВВП з листом не підписувати закон з поправками. Президент проігнорував звернення журналістів, в якому говорилось: “Розширення поняття “екстремізм” і віднесення до нього публічної критики влади нагадує сталінське поняття “ворогів народу”, яким можна визнати кожного, хто не влаштовує владу ... Закон накладає ковпак на слабку свічку об'єктивної газетної критики і де-факто означає кінець публічної боротьби з корупцією, яка роз'їдає Росію” [1, с. 7].

Подібний законодавчий зашморг, накинутий Кремлем на ЗМІ, призвів до жахливих містифікацій у кращих традиціях сталінсько-геббельсівської пропаганди, вкрай ворожого ставлення російського суспільства до своїх найближчих сусідів і не тільки, вся вина яких лише у тому, що вони “иностранцы” і мають власну думку. Штатними провокаторами путінського режиму, які прописалися на російських центральних телеканалах і у пресі, стали всілякі “рогозини”, “жиріновські”, “Митрофанови-затуліни”, “лужкови”; “малороси-симоненки”, “александрови”, “грачі”, “вітренки”, “кушнарєви”, “васильєви”, “левченки”, “колеснікови” (ПР). Саме вони несуть відповідальність за штучно створені проблеми, пов'язані з релігійною, національною і культурною нетерпимістю росіян до інших народів, провокують продовження громадянських воєн як в Росії, так і за її межами. Ічкерія, Придністров'я - Молдова, Південна Осетія, Дагестан, Абхазія, Грузія, Нагорний Карабах, Крим - Севастополь, коса Тузла – не повний перелік їхніх моральних злочинів і їх “заслуг” перед Кремлем.

Клан чекістів діє цинічно і з глибоким презирством до міжнародного права і будь-якого права загалом. Один з перших сигналів, що Москва плювала на традиції та норми міжнародного і звичаєвого права, а також державний суверенітет будь-якої країни, прозвучав у Катарі де “кадебісти-путінці” вбили Зелімхана Яндарбієва - ідеолога незалежності Республіки Ічкерія. Вбивці відбулись легким переляком і вже через кілька років повернулись в Москву героями, отримавши з рук керівництва високі державні нагороди за свої “подвиги”. Пасивна реакція Заходу стимулювала російські спецслужби запланувати наступне вбивство у Лондоні. Мішенню був обраний А.Литвиненко, колишній співробітник ФСБ, котрий оприлюднив факти про злочинну діяльність організації, яка займалась

підготовкою політичних вбивств і масштабних терористичних актів проти мирних громадян. Цим він підписав собі смертний вирок. Проте найстрашнішим є навіть не саме смертельне отруєння правдолюбів, а цинізм російської влади (генеральної прокуратури) і самого вбивці, колишнього друга загиблого. У той час, коли Інтерпол і поліція Великобританії вимагає видачі підозрюваного, він сам, отримавши певну дозу опромінення, балатується у депутати до Державної Думи Росії від пропутінської “Единой России”. Не виключено також, що вбивство Литвиненка є серйозним попередженням російському олігарху в екзилі Б. Березовському, котрий підтримує деякі опозиційні Кремлю ЗМІ і журналістів, а також нібито виділяв кошти на підтримку національно-демократичних революцій у Грузії та Україні. Цинічному хамству російської влади і ФСБ демократична Європа не здатна адекватно і гідно протидіяти. Наступними жертвами російських терористів можуть стати не тільки журналістка-правозахисник А.Політковська, законні президенти Ічкерії генерал Д. Дудаєв, Масхадов чи кандидат у президенти В. Ющенко, але й антикремлівські політики і журналісти будь-якої країни Європи. Після вбивства Ані російський інформаційний простір своєю занудною передбачуваністю і суцільним “одобрямсом” нагадує кладовище, де поховані паростки свободи слова і демократичних цінностей. Сита Європа пасивно протестує, проте фігуреру все рівно.

Нещодавно Росія відзначала (а Європа і Україна вшановували пам'ять жертв) річницю ліквідації терористів під час штурму Норд-Осту, старанно замовчуючи при цьому справжні причини вбивства 132 заручників, значна кількість яких походили з України. “Голос сумління Росії”, правозахисник Валерія Новодворская у статті “День победы по по-чечкистски” дала жорстку оцінку діям путінських спецслужб, які організували бойню в центрі Москви: “Порівняйте: після Норд-Осту поховали всього 132 заручника, а після Беслану у сім разів більше. Зростання „виробничих показників” спецслужб очевидне. Головне усунути свідків таких як Аня Політковська й А.Бабіцький, а там вже й спокійно здійснювати злодійства: пускати нервово-паралітичний газ, палити школу з вогнеметів й стріляти по дітях та їх батькам з танків.

Росія, на відміну від Америки, Ізраїлю, Англії, від яких вимагає хтось чого – того, що не можна виконати, могла б перемогти свій тероризм. Адже виведення військ з Чечні – це вимога правильна, така, яку можна виконати й справедлива. На жаль, Кремль керувався тільки однією установкою: знищити чеченський загін - і ніякої жалості, ніякої людяності... Чеченці не збиралися підривати залу й розстрілювати заручників. Теракт був імітацією та його кульмінацією – це хода родичів заручників з плакатами про вивід військ... Треба було чекати чеченських бойовиків (і вбивства своєї родини – Ю.Терешко), щоб ходити на мітинг. А потім отруєних заручників купами звальювали на асфальт...” [9, С. 7].

Одним з найбільш радикальних “говорящих голов” Кремля на крайньому правому фланзі є лідер неонацистської організації Євразійської спілки молоді (далі - ЄСМ) А. Дугін, свобода слова якого не може не лякати. Симптоматично, що ця екстремістська організація виникла як реакція путінської Росії на Помаранчеву революцію. Можна впевнено припустити, що її завданням було при підтримці ФСБ не допустити поширення впливу українського досвіду і демократичних тенденцій в Росії. Мріючи про повернення України у статусі безправної колонії до складу “великой и могучей российской империи” Дугін у своїй псевдополітологічній роботі “Основы геополитики” дозволяє собі безкарно закликати до ліквідації державного суверенітету нашої країни, вважаючи її головною загрозою для імперських планів Росії: “Суверенітет України негативне для російської геополітики явище, яке легко може спровокувати збройний конфлікт. Без Чорноморського узбережжя від Ізмаїлу до Керчі Росія отримує лише довгу прибережну смугу, яка невідомо ким контролюється, що саме її існування в якості самостійної держави ставиться під сумнів... Тому поява на цих землях нового геополітичного суб’єкту (який прагне увійти в НАТО) є абсолютною аномалією, до якої могли призвести безвідповідальні, з геополітичної точки зору, кроки. Україна як самостійна держава з якимись територіальними амбіціями уособлює собою велику небезпеку для всієї Євразії (читай імперської Росії – Ю.Терешко), і без негайного вирішення Української проблеми взагалі говорити про континентальну геополітику немає сенсу ... Стратегічно Україна має бути строго проєкцією Кремля на півдні та на заході...”

Абсолютним імперативом російської геополітики на Чорноморському узбережжі є тотальний і нічим! не обмежений контроль Москви на всій його протяжності – від українських до абхазьких територій. Можна дробити цю зону за етнокультурною ознакою, надаючи етнічну і конфесійну автономію кримським хохлам-малоросам, татарам, козакам, абхазцям, грузинам и т.д., але тільки під тотальним контролем Москви над воєнною і політичною ситуацією” [4, С. 348-349].

Саме під керівництвом Дугіна екстремісти ЄСМ здійснили наругу над державною символікою України на Говерлі, цинічно позуючи при цьому на світлинах, які “злили” в Інтернет для пропаганди своєї людиноненависницької ідеології і національної нетерпимості. На думку О.Селюка, акція на Говерлі ще раз продемонструвала, що Україна зобов’язана жорстко себе захищати як це роблять цивілізовані країни. Корисними були б судові процеси над іноземцями, котрі порушили закони України. Чергові “китайські попередження” лише погіршать для нашої країни ситуацію [17, С. 6]. Ті ж самі есесівці, тобто есесівці, розгромили у центрі Москви українську виставку документальних матеріалів і фотодокументів, присвячених трагічним подіям 1932-1933 рр. З подачі і благословення Кремля неонацисти, “великоросійські” шовіністи і

антисеміти отримали не тільки в самій Росії, але й і за її межами повну свободу слова і дій. Практично кожен день кримінальна хроніка Росії свідчить про напади скінхедів і люмпен-відморозків на осіб неслов'янської зовнішності, часто з летальними наслідками для жертв нападів вироdkів з однією звилюною.

За підтримки ФСБ активно популяризуються націонал-соціалістична і фашистська література. На розкладах найбільшого в Україні книжкового ринку Петрівка проблематично знайти справді українську книжку (окрім підручників і “Гаррі Поттера”), зате не проблема купити російський передрук “Майн Кампф” А. Гітлера і “Міф ХХ століття” А. Розенберга, праці дуче Муссоліні за ринковою ціною 10! грн., при собівартості орієнтовно 50-70 грн. Хто спонсор цієї вибухонебезпечної макулатури, яка публікується мільйонними накладами у Росії і хто зацікавлений у радикалізації суспільства і його отруєнні нацистською ідеологією? Хто вкладає кошти, але залишається за лаштунками, у друкування антисемітської літератури під дахом МАУП, тим самим дискредитуючи демократичний і толерантний імідж України? Можливо ті, хто таким чином намагаються відвернути увагу від власних злочинів у Чечні, на Кавказі, Придністров'ї і в самій Москві (підлив багатоповерхівки на Каширському шосе, штурм Норд-Осту), безкарно замовляє вбивство десятків незалежних і сміливих журналістів і політиків як у Росії, так і за її межами (Літвіненко, В. Ющенко, Яндарбієв та ін.).

Незалежний російський журналіст, редактор журналу The New Times у статі “Главбух и украинский вопрос” приводить типову реакцію москвичів на події в Україні. Так Олена-головбух комерційної компанії, маючи чоловіка-українця, дивлячись новини з України, висловлює побажання: “Швидше б вони один одного повбивали..., тільки росіян жаль... Українці живуть за рахунок Росії, самі нічого не вміють робити, нікому не потрібні, а гонор он який. Самі не знають чого хочуть, щоб на зло Росії, своїх мозків не мають, тому й танцюють під американську дудку”. У цей час по Першому російському каналу репортаж з Одеси. Російськомовні протестують, що їх силою примушують розмовляти російською мовою. З метою їх українізації завозяться націоналістичні банди із Західної України, щоб бити росіян. Щоправда націоналістів не показали. Коментарі дає М. Леонтєв, головний експерт з цих питань: “Країну (Україну – Ю.Терешко) поставили навколішки помаранчеві, намагаючись відірвати від Роїї й приєднати до Заходу. Як результат, країну розривають в різні боки. Чим може закінчитися таке двовладдя, зрозуміло без слів (очевидно за задумом Леонтєва і ВВП новим ПiCУAPом-2)” [13, С.32].

Подібне промивання мозків і залякування штучно створеними образами ворогів вже сьогодні призвело до того, що половина росіян за те, щоб “Единая Россия” (ЕР) зайняла місце КПРС (Welcome back to the Past). Про це свідчать дані всеросійського опитування, проведеного експертною

соціологічною службою “Левада-Центр” 19-23 жовтня 2007 р. (49% - “за”, 37% - “проти”). Директор цієї соціологічної служби Лев Гудков переконаний, що це не випадковість, продукт пропаганди, дискредитації усіх інших партій і витіснення їх за рамки політичного поля. Працює банальний фігур – принцип, при якому 40% опитаних 5-10 жовтня заявили про свою аполітичність і байдужість до будь-яких партій, лише 10% поділяють ідеологію демократичних опозиційних до Кремля партій. При цьому з’ясувалось, що у випадку відмови ВВП представляти “ЕР”, за неї проголосувало б менше 20% опитаних.

Соціологічні заміри засвідчили повну безпорадність і неспроможність російських демократичних партій не те, що на рівних конкурувати з “ФСБешно - номенклатурним монстром ЕР”, але й навіть гіпотетично подолати семивідсотковий виборчий бар’єр, спеціально запроваджений Державною Думою і Кремлем для ліквідації залишків формально багатопартійної системи.

Вражаючими виявились результати опитування тієї ж соціологічної служби, яка завдала респондентам питання: „Чи будете ви протестувати, якщо партію, за яку ви хочете голосувати, під вигаданою причиною знімуть з виборів або відберуть в неї голоси при підрахунку голосів?” Лише 4%! респондентів готові прийняти участь у вуличних акціях протесту; 59%! погодились, що протестувати марно і нічого робити не будуть.

Готовність понад третини росіян вітати встановлення диктатури ВВП засвідчило інше опитування Левада-Центру (12-16 жовтня 2007 р.). На запитання: Чи потрібна Росії Державна Дума, чи життя країни може бути організоване у відповідності з указами президента?, 37% опитаних висловились за ліквідацію вищого законодавчого органу Державної Думи і встановлення диктатури президента, а ще 15% не визначились з позицією [5, С. 7].

Таким чином авторитарно-поліцейська диктатура Путіна не тільки ліквідувала “Свободу слова” Савіка Шустера на НТВ, знищила Аню Політковську і десятки інших опозиційних журналістів, політиків та громадських діячів, але й нав’язала всьому суспільству єдино можливий спосіб мислення категоріями “союзник-ворог-підозрілий”. Саме це дало змогу владі безкарно розв’язати другу чеченсько-російську громадянську війну, підірвати житловий будинок у Москві, розстріляти або отруїти заручників у Будьоновську, Норд-Ості, Беслані. У кращих традиціях сталінсько-андропівської пропаганди російські ЗМІ переконують, що навколо Росії одні вороги і особливо країни-сусіди, що має стимулювати шовіністично-імперські настрої населення, і середньостатистичного росіянина зокрема.

Тому українська влада повинна усвідомити і бути готовою протистояти можливій небезпеці і загрозам з боку Кремля, що тотально

контролює ЗМІ, які неминує можуть виникнути в результаті, реалізації політичної, а також військової доктрин “ліберальної імперії” і “превентивного ракетно-ядерного удару” по країнам-сусідам, які можуть становити “загрозу” інтересам Росії .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Боровський О. Хто в Росії екстреміст? // Україна молода. – 2006. – № 138. – С. 7.
2. Бухтеев А. Чем дальше в лес, тем толще партизаны // Свобода. – 2007. – № 42. – С.7.
3. Бухтеев А. Россия: сталинским курсом // Свобода. – 2007. – № 43. – С. 7.
4. Дугин А. Основы геополитики . – М.: АРКТОГЕЯ–центр, 1999. – С. 348–349.
5. Казка Б. Россия: вечный зов? // Свобода. – 2007. – №40. – С. 7.
6. Каспрук В. Анна Політковська виявилась не останньою...// Свобода. – 2007. – №9 (324). – С. 7.
7. Кремень Т. Из материала закащика // Корреспондент. – 2007. – №43. – С. 30–32.
8. Лепетун Я. Світла мрія про минуле // Без цензури. – 2006, 12–18 жовтня. – С. 3.
9. Новодворская В. День победы по – чекистски // Свобода. – 2007. – №40. – С. 7.
10. Мигаль М. Нескорена. У Росії вбито найвідомішу опозиційну журналістку // Без цензури. – 2006, 12–18 жовтня. – С. 5.
11. Мулин С. Анти–Майдан имени академика Сахарова // Корреспондент. – 2007, 31 марта. – С. 60.
12. Охотин Гр. Откровения врагов. На закате своего президентства В.Путин решил говорить то, что думает // Корреспондент. – 2007? 17 февраля. – С. 60.
13. Романова О. Главбух и украинский вопрос // Корреспондент. – 2007. – № 14. –С. 32.
14. Седова Яна. На западном фронте // Фокус. – 2006, 4 мая . – С. 42–46.
15. Селюк О. Поствеймарская Россия // Свобода. – 2007. – №9. – С. 7.
16. Селюк О. Россия – Украина: Странная любовь... // Свобода. – 2007. – № 42. -С.5.
17. Селюк О. Уроки Говерлы // Свобода .- 2007. - №43. – С. 6.
18. Столярова Г. Свобода слова. Рутинные смерти журналистов при невыясненных обстоятельствах толкают их коллег на собственные расследования // Корреспондент. 2007, 24 марта. - С. 59-61.
19. Явлинський Гр. У путінській Росії – “демократія, але інша” // Україна молода. 2006. - № 138. – С. 6-7.

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Відповідальний редактор – *Черній А.Л.*
Комп'ютерна верстка – Третьяк О.Ю.

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60х84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.
Наклад 100 прим.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету